

Grant Thornton

Консолидирани финансиски извештаи и
Извештај на независниот ревизор

Витаминка а.д., Прилеп и подружници

31 декември 2019 година

Содржина

	Страна
Извештај на независниот ревизор	1
Консолидиран извештај за финансиската состојба	3
Консолидиран извештај за сеопфатната добивка	4
Консолидиран извештај за промените во капиталот	5
Консолидиран извештај за паричните текови	6
Белешки кон консолидираните финансиски извештаи	7
Прилози	

Извештај на независниот ревизор

Grant Thornton DOO
1000 Skopje
Sv. Kiril i Metodij 52 b - 1/20
Macedonia

T +389 2 3214 700
F +389 2 3214 710
www.grant-thornton.com.mk

До Раководството и Акционерите на
Матичното Друштво - Витаминка а.д., Прилеп

Извештај за консолидираните финансиски извештаи

Ние извршивме ревизија на придружните консолидирани финансиски извештаи на Витаминка а.д Прилеп и подружниците (“во понатамошниот текст “Групата”), составени од консолидираниот извештај за финансиската состојба на ден 31 декември 2019 година, и консолидираниот извештај за сеопфатната добивка, консолидираниот извештај за промените во капиталот, и консолидираниот извештај за паричните текови за годината што тогаш заврши, како и преглед на значајните сметководствени политики и други објаснувачки белешки, вклучени на страните 3 до 41.

Одговорност на Раководството за консолидираните финансиски извештаи

Раководството е одговорно за изготвување и објективно презентирање на овие консолидирани финансиски извештаи во согласност со сметководствените стандарди прифатени во Република Северна Македонија, како и за воспоставување на таква внатрешна контрола која Раководството утврдува дека е неопходна за да овозможи изготвување на консолидирани финансиски извештаи кои се ослободени од материјално погрешно прикажување како резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие консолидирани финансиски извештаи врз основа на извршената ревизија. Ние ја извршивме ревизијата во согласност со ревизорските стандарди прифатени во Република Северна Македонија¹. Тие стандарди бараат наша усогласеност со етичките барања, како и тоа ревизијата да ја планираме и извршуваме на начин кој ќе ни овозможи да стекнеме разумно уверување за тоа дали консолидираните финансиски извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување. Ревизијата вклучува спроведување на процедури со цел стекнување ревизорски докази за износите и објавувањата во консолидираните финансиски извештаи. Избраните процедури зависат од проценката на ревизорот, и истите вклучуваат проценка на ризиците од материјално погрешно прикажување во консолидираните финансиски извештаи, било поради измама или грешка. При овие проценки на ризиците ревизорот ја зема во предвид внатрешната контрола релевантна за подготвување и објективно презентирање на консолидираните финансиски извештаи на Групата со цел креирање на такви ревизорски процедури кои ќе бидат соодветни на околностите, но не и за потребата да изрази мислење за ефикасноста на внатрешната контрола на Групата.

¹ Меѓународни стандарди за ревизија („МСР“) издадени од страна на Одборот за меѓународни стандарди за ревизија и уверување („ОМСРУ“), кои стапија на сила на 15 декември 2009 година, преведени и објавени во Службен весник на Република Македонија број 79 од 2010 година

Ревизијата, исто така вклучува и оценка на соодветноста на применетите сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на Раководството, како и оценка на севкупната презентација на консолидираните финансиски извештаи.

Ние веруваме дека стекнатите ревизорски докази претставуваат задоволителна и соодветна основа за нашето ревизорско мислење.

Мислење

Наше мислење е дека, консолидираните финансиски извештаи ја презентираат објективно, во сите материјални аспекти, финансиската состојба на Групата Витаминка а.д Прилеп и подружниците на ден 31 декември 2019 година, како и резултатите од работењето и паричните текови за годината што тогаш заврши, во согласност со сметководствените стандарди прифатени во Република Северна Македонија.

Останати прашања

Консолидираните финансиски извештаи на Друштвото со состојба на и за годината што заврши на 31 декември 2018 година, беа ревидирани од страна на друг ревизор, кој во својот извештај со датум 15 мај 2019 година изразил мислење без резерва.

Извештај за други правни и регулаторни барања

Раководството на Матичното Друштво е исто така одговорно за изготвување на Консолидиран годишен извештај за работењето на Групата Витаминка а.д Прилеп и подружниците за 2019 година во согласност со член 384 од Законот за трговски друштва. Наша одговорност е да изразиме мислење за конзистентноста на консолидираниот годишен извештај, со историските консолидирани финансиски информации објавени во консолидираната годишна сметка и ревидираните консолидирани финансиски извештаи на Групата со состојба на и за годината која завршува на 31 декември 2019, во согласност со ревизорските стандарди прифатени во Република Северна Македонија², како и во согласност со барањата на член 34, став 1, точка (д) од Законот за Ревизија.

Наше мислење е дека, историските консолидирани финансиски информации објавени во консолидираниот годишен извештај за работењето на Групата со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2019, се конзистентни, во сите материјални аспекти, со информациите објавени во консолидираната годишна сметка и ревидираните консолидирани финансиски извештаи на Групата со состојба на и за годината која завршува на 31 декември 2019.

Скопје,
28 април 2020 година

Грант Торнтон ДОО, Скопје

Управител
Марјан Андонов

Овластен ревизор
Марјан Андонов

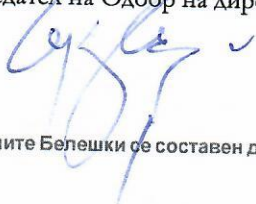
² Меѓународни стандарди за ревизија („МСР“) издадени од страна на Одборот за меѓународни стандарди за ревизија и уверување („ОМСРП“), кои стапија на сила на 15 декември 2009 година, преведени и објавени во Службен весник на Република Македонија број 79 од 2010 година

Консолидиран извештај за финансиската состојба

	Бел.	31 декември 2019 000 мкд	31 декември 2018 000 мкд
Средства			
Нетековни средства			
Недвижности, постројки и опрема	5	1,379,757	1,395,747
Нематеријални средства	6	3,918	829
Финансиски средства расположливи за продажба	8	66,054	43,500
		1,449,729	1,440,076
Тековни средства			
Залихи	9	410,250	338,995
Побарувања од купувачи и останати побарувања	10	425,883	415,895
Побарување за данок од добивка		6,318	758
Парични средства и еквиваленти	11	21,375	23,552
		863,826	779,200
Вкупно средства		2,313,555	2,219,276
Капитал и обврски			
Капитал			
Акционерски капитал	12	244,776	245,639
Резерви	12	296,963	260,508
Акумулирани добивки		301,614	339,304
Вкупно капитал		843,353	845,451
Обврски			
Нетековни обврски			
Разграничени приходи	13	17,051	-
Позајмици	14	789,977	732,633
		807,028	732,633
Тековни обврски			
Позајмици	14	379,556	282,500
Обврски кон добавувачи и останати обврски	15	282,912	358,426
Обврски за данок од добивка		706	266
		663,174	641,192
Вкупно обврски		1,470,202	1,373,825
Вкупно обврски и капитал		2,313,555	2,219,276

Овие Консолидирани финансиски извештаи се одобрени од Одборот на директори на Матичното Друштво на ден 30 март 2020 година и се потпишани во негово име од:

Г-дин Симон Наумоски,
Претседател на Одбор на директори

Придружните Белешки се составен дел на овие консолидирани финансиски извештаи

Консолидиран извештај за сеопфатната добивка

	Бел.	Година што завршува на 31 декември 2019 000 мкд	31 декември 2018 000 мкд
Приходи од продажба	16	2,283,322	2,143,607
Останати деловни приходи	17	51,436	65,735
Приходи од државни подршки	13	19,186	-
Материјали, енергија и резервни делови	18	(1,537,310)	(1,437,925)
Набавна вредност на продадени стоки		(7,081)	(42,387)
Трошоци за користи на вработени	19	(356,278)	(341,859)
Депрецијација и амортизација	5,6	(107,009)	(110,413)
Останати деловни трошоци	20	(322,017)	(316,013)
Промена на вредноста на залихите		25,940	99,831
Добивка од работење		50,189	60,576
Финансиски приходи	21	2,771	2,432
Финансиски расходи	21	(33,071)	(28,007)
Финансиски (расходи), нето		(30,300)	(25,575)
Добивка пред оданочување		19,889	35,001
Данок на добивка	22	(1,795)	(6,169)
Добивка за годината		18,094	28,832
Останата сеопфатна добивка за годината			
Промена на обј.вред.на фин.с/ва распол.за прод.	8,12	12,656	11,264
Ефект од превод на странски валути	5,12	(5,004)	590
		7,652	11,854
Вкупна сеопфатна добивка за годината		25,746	40,686
Добивка за сопствениците на Матичното Друштво		18,094	28,832
Вкупна сеопфат.доб.за сопствен.на Матич. Друштво		25,746	40,686
Заработувачка по акција			
- Основна и разводнета (Денари по акција)	23	239	381

Консолидиран извештај за промените во капиталот

	Акционе рски капитал	Резерви	Акумули рани добивки	Вкупно
На 01 јануари 2019	245,639	260,508	339,304	845,451
<i>Трансакции со сопствениците</i>				
Распоред на акумул.добивки (Бел.12)	-	31,177	(31,177)	-
Објавени дивиденди (Бел.12)	-	-	(20,541)	(20,541)
Откупување на сопств.акции (Бел.12)	(863)	(2,374)	-	(3,237)
<i>Трансакции со сопствениците</i>	<i>(863)</i>	<i>28,803</i>	<i>(51,718)</i>	(23,778)
Добивка за годината	-	-	18,094	18,094
Останата сеопфатна добивка за годината	-	7,652	-	7,652
<i>Вкупна сеопфатна добивка за годината</i>	-	<i>7,652</i>	<i>18,094</i>	25,746
Ефект од консолидација	-	-	(4,066)	(4,066)
На 31 декември 2019	244,776	296,963	301,614	843,353
На 01 јануари 2018	245,639	232,223	340,033	817,895
<i>Трансакции со сопствениците</i>				
Распоред на акумул.добивки (Бел.12)	-	16,431	(16,431)	-
Објавени дивиденди (Бел.12)	-	-	(16,431)	(16,431)
<i>Трансакции со сопствениците</i>	-	<i>16,431</i>	<i>(32,862)</i>	(16,431)
Добивка за годината	-	-	28,832	28,832
Останата сеопфатна добивка за годината	-	11,854	-	11,854
Ефект од консолидација	-	-	3,301	3,301
<i>Вкупна сеопфатна добивка за годината</i>	-	<i>11,854</i>	<i>32,133</i>	43,987
На 31 декември 2018	245,639	260,508	339,304	845,451

Консолидиран извештај за паричните текови

	Бел.	Година што завршува на 31 дек.	
		2019 000 МКД	2018 000 МКД
Добивка пред оданочување		19,889	35,001
<u>Прилагодувања за:</u>			
Амортизација и депрецијација	5, 6	107,009	110,413
Приходи од државни подршки	13	(19,186)	-
Загуби поради оштетување и отпис на побарувања	20	261	3,956
Неотпишана вр.на прод. недвижности, постр.и опрема	20	3,756	15,007
Вредносно усогласување на нематеријални средства	20	-	270
Кусоци и отпис на залихи	20	8,879	6,572
Вишоци по попис	17	(4,856)	(2,031)
Приходи од отпис на обврски и примени работи	17	(5,957)	(33,653)
Ефект од превод на стр.вал.на недвиж.постр.и опрема	5	(5,004)	(1,703)
Ефект од консол.и превод на странски валути		(9,070)	3,890
Приходи од добиени гратис производи	17	(20,773)	(13,630)
Приходи од продажба на опрема	17	(7,462)	(4,767)
Приходи од дивиденди	17	(3,073)	(1,506)
Приходи од камати	21	(1,908)	(1,361)
Расходи по камати	21	32,312	27,568
Добивка од работење пред промени во операт.капитал		94,817	144,026
<i>Промени во оперативниот капитал:</i>			
Залихи		(54,505)	(113,784)
Побарувања од купувачи и останати побарувања		(10,249)	(108,996)
Девизни средства за акредитиви		(36)	(2,167)
Обврски кон добавувачи и останати обврски		(69,557)	114,958
Готовина генерирана од оперативни активности		(39,530)	34,037
(Платени) камати		(32,312)	(27,568)
(Платен) данок од добивка		(6,915)	(6,343)
Нето парични средства од оперативни активности		(78,757)	126
Инвестициони активности			
Набавка на недвижности, постројки и опрема		(89,499)	(708,084)
Набавка на нематеријални средства		(3,361)	(838)
Вложувања во хартии од вредност		(9,898)	(13,728)
Приливи од државни подршки		36,237	-
Приливи од дивиденди		3,073	1,506
Приливи од продажба на опрема		7,462	4,767
Приливи по камати		1,908	1,361
Нето парични средства (користени) за инвестиц. активности		(54,078)	(715,016)
Финансиски активности			
Отплата на позајмици		(698,497)	(1,136,461)
Приливи од позајмици		852,897	1,824,772
Откупени сопствени акции		(3,237)	-
Исплатени дивиденди		(20,541)	(16,431)
Нето пар.сред. од / (користени за) фин.активности		130,622	671,880
Нето промени кај паричните средства и еквиваленти		(2,213)	(43,010)
Парични средства и еквиваленти на почетокот		21,385	64,395
Парични средства и еквиваленти на крајот	11	19,172	21,385

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи

1 Општи информации

Прехрамбена индустрија ВИТАМИНКА АД Прилеп е Матично Друштво на Групата ВИТАМИНКА АД и подружниците (во понатамошниот текст Групата). Матичното Друштво е акционерско друштво регистрирано во Република Северна Македонија. Седиштето на Групата е во Прилеп на ул.Леце Котески бр.23.

Основна дејност на Групата опфаќа производство и продажба на стоки заширока потрошувачка од прехранбената индустрија. Просечниот број на вработени во Групата за годината која завршува на 31 декември 2019 година изнесува 682 вработени (2018: 682 вработени).

Акциите на Матичното Друштвото се котирали на редовниот пазар на Македонска берза на хартии од вредност.

Консолидираните финансиски извештаи ги вклучуваат финансиските извештаи на Матичното Друштво и подружниците (во продолжение “Групата”) кои се целосно под нејзина контрола. Контролата се остварува преку можноста на Матичното Друштво да управува со финансиските и деловните политики на подружниците, како и да ги користи придобивките од нивните активности. Следните табели ги прикажува консолидираните подружници и учеството на Матичното Друштво во нивниот капитал за годината што завршува на 31 декември 2019 и 2018 година:

Подружница	Земја на основање	Валута	31 декември 2019		31 декември 2018	
			% од учест.	Износ во 000 мкд	% од учест.	Износ во 000 мкд
Вибро ДОО Прилеп	Македонија	МКД	-	-	100%	3,010
Викарди ДОО Битола	Македонија	МКД	-	-	100%	78,342
Ведрина 2 ДОО Белград	Србија	ЕУР	100%	31,161	100%	31,161
Витаминка ЕООД Софија	Бугарија	ЕУР	100%	3	100%	3
В – Роуте ДООЕЛ, Прилеп	Македонија	МКД	100%	81,416	100%	3,075
				112,580		115,591

Движењето на сметката на вложувања во подружници за 2019 и 2018 година е како што следи:

	2019	2018
На 01 јануари	115,591	112,791
Зголемување на влог со конверзија на позајмици – Викарди	-	2,800
Намалување на влог во Вибро ДОО и Викарди ДОО	(81,352)	-
Зголемување на влог во подружница – В – Роуте	78,341	-
На 31 декември	112,580	115,591

Во текот на 2019 година, престана, без ликвидација, правниот субјективитет на подружниците Вибро ДОО Прилеп и Викарди ДОО Битола и истите се присоединија кон подружницата В-Роуте ДООЕЛ Прилеп (субјект што превзема). Присоединувањето е извршено по пат на универзален пренос на нивниот имот и обврски во правниот субјект што превзема.

2 Сметководствени политики

Во продолжение се прикажани основните сметководствени политики употребени при подготовката на овие финансиски извештаи. Овие политики се конзистентно применети на сите прикажани години, освен доколку не е поинаку наведено.

2.1 Основи за подготовка

Овие консолидирани финансиски извештаи се подготвени во согласност со Законот за трговски друштва (“Службен весник на РМ” бр. 28/2004 ... 120/2018) и Правилникот за водење сметководство (“Службен весник на РМ” бр. 159 од 29 декември 2009 година, бр. 164 од 2010 година и 107 од 2011 година). Според овој Правилник се пропишува водењето сметководство во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ) вклучувајќи ги и Толкувањата на постојниот комитет за толкување (ПКТ) и Толкувања на Комитетот за толкување на меѓународното финансиско известување утврдени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди (КТМФИ) издадени на 1 јануари 2009 година.

Консолидираните финансиски извештаи се подготвени според концептот на историска вредност освен за финансиските средства расположливи за продажба и финансиските средства и обврски (вклучувајќи и деривативни инструменти), доколку постојат, кои се мерат по објективната вредност. Основите за мерење на секој поединечен вид на средство, обврска, приход и расход се детално опишани во продолжение на оваа Белешка.

Подготовката на овие финансиски извештаи во согласност со МСФИ прифатени и објавени во Република Северна Македонија бара употреба на одредени критични сметководствени проценки. Таа исто така бара Раководството на Групата да употребува свои проценки во процесот на примена на сметководствените политики. Подрачјата што вклучуваат повисок степен на проценка или комплексност, или подрачјата во кои претпоставките и проценките се значајни за консолидираните финансиски извештаи, се обелоденети во Белешка 4: Значајни сметководствени проценки.

Овие консолидирани финансиски извештаи се подготвени со состојба на и за годините што завршуваат на 31 декември 2019 и 2018. Тековните и споредбените податоци прикажани во овие финансиски извештаи се изразени во илјади Денари, која е функционална и известувачка валута на Групата, освен доколку не е поинаку наведено. Направени се извесни промени во презентацијата на споредбените информации, со цел усогласување на начинот на презентирање применет на тековните финансиски информации и податоци.

2.2 Консолидација

Подружници

Финансиските извештаи на подружниците се вклучени во консолидираните финансиски извештаи од датумот на пренесување на контролата до датумот на престанокот на истата. Стекнувањето на подружниците е евидентирано според методот на набавна вредност, при што трошокот за стекнувањето претставува објективна вредност на дадените средства, издадените акции или превземените обврски на датумот на стекнувањето, вклучително и непосредните расходи направени за целите на стекнувањето. Вишокот на трошокот на стекнувањето над неговата објективна вредност претставува гудвил.

Интеркомпаниските трансакции, салда и нереализирани добивки од трансакциите помеѓу деловните субјекти се елиминирани. Нереализираните загуби се елиминирани исто така, освен во случај кога трошокот не може да биде надоместен.

2.3 Деловни комбинации

Групата го применува методот на стекнување во сметководството за деловни комбинации. Пренесениот надомест, од страна на Групата за да стекне контрола на подружница, се пресметува како збир од објективни вредности на пренесените средства, настанатите обврски и сопственичките учествата од страна на Групата на датумот на стекнување, кои вклучуваат објективна вредност на средство или обврска кои произлегуваат од превземенiot ангажман на надомест. Трошоците за стекнување се признаваат во периодот кога настанале.

Групата признава стекнати средства кои можат да се идентификуваат и претпоставени обврски во деловната комбинација, без оглед на тоа дали тие биле претходно признаени во финансиските извештаи на стекнувачот пред периодот на стекнување. Стекнатите средства и претпоставените обврски обично се мерат по објективна вредност на датумот на стекнување.

Гудвилот се евидентира по одделното признавање на нематеријалните средства кои може да се идентификуваат. Гудвилот се пресметува како вишок над збирот на а) објективната вредност на пренесениот надомест, б) признатиот износ на неконтролираното учество на стекнувачот и в) објективната вредност на сите постоечки сопственички учества на стекнувачот на датумот на стекнување, над објективни вредности на нето средствата кои може да се идентификуваат на датумот на стекнување. Доколку објективните вредности на нето средствата кои може да се идентификуваат го надминуваат погоре пресметаниот збир, вишокот износ (т.е. добивка направена при поволна набавка) претставува добивка од поволна набавка. Пред признавање на добивка од поволна набавка, стекнувачот треба повторно да процени дали правилно ги идентификувал сите стекнати средства, превземените обврски како и било кои дополнително утврдени средства или обврски идентификувани во текот на процесот на ревидирање, како и на процедурите кои се користени при мерење на износите кои треба да бидат признаени на датумот на стекнување. Добивката треба да му биде припишана на стекнувачот.

2.4 Известување по сегменти

Деловен сегмент претставува група на средства и деловни активности за обезбедување на производи и услуги, кои се подложни на ризици различни од оние кај други деловни сегменти. Географскиот сегмент пак обезбедува производи и услуги во рамки на одредено економско опкружување подложно на ризици различни од оние кај другите географски сегменти.

2.5 Трансакции во странски валути

Трансакциите деноминирани во странска валута се искажани во Македонски Денари со примена на официјалниот среден девизен курс на денот на трансакцијата. Средствата и обврските деноминирани во странска валута се искажани во Македонски Денари (Денари) по официјалниот среден курс на Народна Банка на Република Северна Македонија на последниот ден од пресметковниот период. Сите добивки и загуби кои произлегуваат од курсните разлики се прикажани во консолидираниот извештај за сеопфатната добивка како финансиски приходи или расходи за пресметковниот период.

Средните девизни курсеви применети за прикажување на позициите во консолидираниот извештај за финансиската состојба деноминирани во странска валута се следните:

	31 декември 2019	31 декември 2018
1 УСД	54.9518 Денари	53.6887 Денари
1 ЕУР	61.4856 Денари	61.4950 Денари
1 GBP	72.1577 Денари	68.1234 Денари
1 РСД	0.5229 Денари	0.52029 Денари
1 ЦХФ	56.5593 Денари	54.7742 Денари

Резултатите од подружници кои имаат различна валута од валутата за обелоденување, се искажани во валутата за обелоденување како што следи:

- Средствата и обврските се пресметани според средниот курс на датумот на Извештајот на финансиската состојба;
- Приходите и расходите се пресметани со примена на просечниот курс за периодот на известување (освен ако просечниот курс не претставува разумна основа за изразување на кумулативниот ефект на курсевите на денот на трансакцијата, во кој случај е користен курсот на трансакцијата); и
- Курсните разлики произлезени од погоренаведеното се прикажани како посебна ставка во остатаанатата сеопфатна добивка.

2.6 Недвижности, постројки и опрема

Недвижностите, постројките и опремата се евидентираат по набавна вредност или по претпоставена набавна вредност намалена за акумулираната депрецијација и резервирањето поради оштетување, доколку постои. Набавната вредност вклучува трошоци кои директно се однесуваат на набавката на средствата.

Претпоставената набавна вредност претставува ревалоризирана набавна вредност на одредени ставки на недвижностите, постројките и опремата кои се ревалоризирани во периодите пред 2005 година, по пат на примена на коефициенти за индексирање утврдени од страна на Државниот Завод за Статистика.

Цената на чинење на средствата, изградени во сопствена режија, се состои од трошокот за материјал, директна работна сила и соодветни општи производни трошоци.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Недвижности, постројки и опрема (продолжува)**

Трошоците по камати за позајмици кои се користат за финансирање на изградба на недвижностите, постројките и опремата се капитализираат, за време на периодот кој е потребен да се завршат и подготват средствата за нивно ставање во употреба. Останатите трошоци по основ на позајмици се евидентирани како трошок.

Последователните набавки се вклучени во евидентираната вредност на средството или се признаваат како посебно средство, соодветно, само кога постои веројатност од прилив на идни економски користи за Групата поврзани со ставката и кога набавната вредност на ставката може разумно да се измери.

Сите други редовни одржувања и поправки се евидентираат како расходи во консолидираниот извештај за сеопфатната добивка во текот на финансискиот период во кој се јавуваат.

Не се пресметува депрецијација на земјиштето и инвестициите во тек. Депрецијацијата на останатите ставки на недвижностите и опремата се пресметува пропорционално, со цел, да се распредели набавната или претпоставената набавна вредност до нивните резидуални вредности низ проценетиот век на употреба, како што следи:

Градежни објекти	20-40 години
Погонска опрема	10 години
Останата опрема и моторни возила	2-5 години

Резидуалните вредности на средствата и проценетиот век на употреба се прегледуваат, и доколку е потребно се корегираат, на секој датум на известување. Кога евидентираните износ на средството е повисок од неговиот проценет надоместлив износ, тој веднаш се отпишува до неговиот надоместлив износ.

Приходите или расходите поврзани со отуѓувања се одредуваат по пат на споредба на приливите со евидентираните износ. Разликите се вклучени во консолидираниот извештај за сеопфатната добивка во периодот кога настануваат.

2.7 Нематеријални средства

Нематеријални средства стекнати од страна на Друштвото, со дефиниран век на употреба, се мерат според набавна вредност намалена за акумулирана амортизација и загуби од оштетување.

Последователните набавки се капитализираат само кога постои веројатност од прилив на идни економски користи за Друштвото поврзани со ставката и кога набавната вредност на ставката може разумно да се измери.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Нематеријални средства (продолжува)***Компјутерски софтвер*

Трошоците поврзани со развојот или одржувањето на компјутерски софтверски програми се признаваат како трошоци во моментот на нивното настанување. Трошоците директно поврзани со препознатливи и уникатни софтверски производи, контролирани од страна на Друштвото и кои најверојатно ќе создадат економски користи што ќе ги надминат трошоците после една година, се признаваат како нематеријални средства. Трошоците за развој на компјутерски софтвер кои се признаваат како средства се амортизирани користејќи правопрпорционална метода во текот на период од пет години.

2.8 Оштетување на нефинансиските средства

Недвижностите, постројките и опремата, како и нематеријалните средства се проверуваат од можни оштетувања секогаш кога одредени настани или промени укажуваат дека евидентираните износ на средствата не може да се поврати. Секогаш кога евидентираните износ на средствата го надминува нивниот надоместлив износ, се признава загуба од оштетување. Надоместливиот износ претставува повисокиот износ помеѓу нето продажната цена и употребната вредност на средствата. Нето продажната цена е износ кој се добива од продажба на средство во трансакција помеѓу добро известени субјекти, додека употребната вредност е сегашната вредност на проценетите идни готовински приливи што се очекува да произлезат од континуираната употреба на средствата и од нивното отуѓување на крајот од употребниот век. Надоместливите износи се проценуваат за поединечни средства или, ако е тоа неможно, за целата група на средства која генерира готовина.

2.9 Финансиски средства

Групата ги класифицира своите финансиски средства во следните категории: финансиски средства по објективна вредност преку добивки и загуби, финансиски средства кои се чуваат до доспевање, кредити и побарувања и финансиски средства расположливи за продажба. Раководството ги класифицира своите вложувања во моментот на нивното првично признавање.

Финансиски средства по објективна вредност преку добивки и загуби

Финансиските средства по објективна вредност преку добивки и загуби се финансиски средства наменети за тргување. Едно финансиско средство се класифицира како средство наменето за тргување доколку се стекнува со цел да се продаде во краток рок. Средствата во оваа категорија се класифицираат како тековни средства. Со состојба на 31 декември 2019 и 2018 година Групата нема класифицирано средства во оваа категорија.

Финансиски средства кои се чуваат до доспевање

Вложувања чувани до доспевање се не-деривативни финансиски инструменти со фиксни периоди на отплата и со фиксен период на доспевање кои Групата има намера и можност да ги чува до периодот на доспевање. Со состојба на 31 декември 2019 и 2018 година Групата нема класифицирано средства во оваа категорија.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Финансиски средства (продолжува)***Кредити и побарувања*

Кредитите и побарувањата се не-деривативни финансиски средства со фиксни или одредени плаќања кои не котираат на активен пазар. Тие се вклучени во тековните средства, освен за оние кои доспеваат во период подолг од 12 месеци од датумот на известување. Кредитите и побарувањата на Групата на датумот на известување се состојат од побарувања од купувачи, побарувања за дадени позајмици и останати побарувања како и парични средства и еквиваленти.

Финансиски средства расположливи за продажба

Финансиски средства расположливи за продажба се не-деривативи, кои се креирани во оваа категорија или пак не се класифицирани во било која од останатите категории. Тие се вклучени во нетековни средства освен ако раководството нема намера да го отуѓи вложувањето во рок од 12 месеци од датумот на известување.

Признавање и мерење на финансиски средства

Набавките и продажбите на финансиските средства се евидентираат на датумот на трансакцијата - датумот на кој што Групата има обврска да го купи или продаде средството. Финансиските средства кои се признаваат според објективна вредност преку добивки или загуби почетно се признаваат според нивната објективна вредност, при што трошоците на трансакциите се признаваат во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка.

Финансиските средства престануваат да се признаваат по истекот на правата за примање на паричните текови од финансиските средства или по нивното пренесување, а Групата ги пренело значително сите ризици и користи од сопственоста.

Финансиските средства расположливи за продажба и финансиските средства по објективна вредност преку добивки и загуби последователно се евидентирани по нивната објективна вредност. Кредитите и побарувањата се последователно евидентирани по амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна камата.

Сите финансиски средства кои не се признаваат според објективна вредност преку добивки и загуби почетно се признаваат по нивната објективна вредност зголемена за трошоците на трансакциите. Добивките или загубите од промената на објективната вредност на средствата по објективна вредност преку добивки и загуби се вклучуваат во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка како останати нето добивки / загуби во периодот кога настануваат. Приходите од дивиденди од финансиските средства преку добивки и загуби се признаваат во консолидираниот Извештај за сеопфатна добивка како дел од останатите приходи во моментот кога Групата има воспоставено право на прилив од дивиденда.

Промените на објективната вредност на монетарните и не-монетарните вложувања класифицирани како расположливи за продажба се признаени во останатата сеопфатна добивка.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Финансиски средства (продолжува)**

Кога хартиите од вредност класифицирани како расположливи за продажба се продаваат или се оштетени, акумулираната корекција на објективната вредност признаена во капиталот се вклучува во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка како добивка или загуба од вложувања во хартии од вредност. Каматите од средствата расположливи за продажба, пресметани врз основа на ефективната каматна стапка се признаваат во консолидираниот Извештај на сеопфатна добивка како финансиски приходи. Приходи од дивиденди од финансиските средства расположливи за продажба се признаваат во консолидираниот Извештај за сеопфатна добивка како дел од останатите приходи во моментот кога Групата има воспоставено право на прилив од дивиденда.

Депризнавање на финансиските средства

Финансиските средства престануваат да се признаваат по истекот на правата за примање на паричните текови од финансиските средства или по нивното пренесување, а Друштвото ги пренело значително сите ризици и користи од сопственоста.

Оштетување на финансиски средства

а. Средства евидентирани по амортизирана набавна вредност

На секој датум на консолидираниот Извештај за финансиска состојба, Групата проценува дали постои објективен доказ за оштетување на едно финансиско средство или група на финансиски средства. Финансиското средство или групата на финансиски средства, се оштетени, и загуба поради оштетување се евидентира само ако постои објективен доказ за оштетување како резултат на еден или повеќе настани кои се случиле по првичното признавање на средствата и дека настанот има влијание на очекуваните идни парични текови на финансиското средство или групата на финансиски средства кои можат веродостојно да се проценат.

Како докази за оштетување може да се земат индикациите дека должникот или групата должници имаат значајни финансиски тешкотии, доцнење при исплата на главница и камата, веројатност дека ќе влезат во стечај или друга реорганизација, и каде што постојат видливи индикации за намалување на идните парични текови како што се промените во економските услови кои кореспондираат со загубата.

За категоријата кредити и побарувања износот на загубата поради оштетување претставува разлика помеѓу евидентираниот износ на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови дисконтирани со примена на изворната ефективна каматна стапка на финансиското средство. Евидентираниот износ на средството се намалува и износот на загубата истовремено се признава во консолидираниот Извештај на сеопфатна добивка. Доколку кредитот или средството кое се чува до доспевање е со променлива каматна стапка, тековната ефективна каматна стапка утврдена според договорот претставува стапката на мерење на било која загуба од оштетување. На пример, Групата може да го измери оштетувањето на средството врз основа на објективната вредност на инструментот, користејќи пазарна цена.

Доколку во некој последователен период износот на оштетувањето се намали и тоа намалување може објективно да се поврзе со настан кој настанал после признавањето на оштетувањето (како на пример подобрување на кредитниот рејтинг на должникот), претходно признаената загуба ќе биде вратена со корекција во консолидираниот Извештај на сеопфатна добивка.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Финансиски средства (продолжува)****б. Финансиски средства расположливи за продажба**

На секој датум на консолидираниот Извештај за финансиска состојба, Групата проценува дали постои објективен доказ за оштетување на едно финансиско средство или група на финансиски средства. За должнички хартии од вредност, Групата ги користи критериумите наведени во подточка (а). Кај сопственички хартии од вредност расположливи за продажба, значителното или пролонгирано опаѓање на објективната вредност на хартиите од вредност под нивната набавна вредност претставува индикатор дека средството е оштетено. Доколку постои таков доказ за финансиските средства расположливи за продажба, кумулативната загуба - измерена како разлика меѓу набавната вредност и тековната објективна вредност, намалена за загубата поради оштетување претходно признаена во консолидираниот Извештај за финансиската состојба, се отстранува од капиталот и се признава во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка.

Загубите поради оштетување признаени во консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка за вложувањата во инструменти на капиталот не се корелираат преку консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка.

Доколку во некој последователен период објективната вредност на должничките инструменти евидентирани како финансиски средства расположливи за продажба се зголеми и зголемувањето може објективно да се поврзе со некој настан по датумот на евидентирањето на оштетувањето во добивките или загубите, претходно признаената загуба ќе биде вратена со корекција во консолидираниот Извештај на сеопфатна добивка.

2.10 Пребивање на финансиските инструменти

Финансиските средства и обврски се пребиваат и нето вредноста се презентира во Извештајот за финансиска состојба, кога постои законско извршно право за пребивање на признаените вредности и постои можност да се порамнат на нето основа или пак истовремено да се реализираат средствата и подмират обврските.

2.11 Залихи

Залихите се вреднувани по пониската помеѓу набавната и нето реализационата вредност. Нето реализационата вредност претставува продажна вредност во секојдневниот тек на работата, намалена за трошоците за завршување, маркетинг и дистрибуција. Трошокот на материјалите и резервните делови се утврдува користејќи ја методата на пондерирани просек и вклучува трошоци направени за нивна набавка, достава до постоечката локација и состојба на употреба. Трошокот на производите и производството во тек вклучува и соодветен дел на општи трошоци врз основа на нормалниот оперативен капацитет.

2.12 Побарувања од купувачи и останати побарувања

Побарувања од купувачите претставуваат износи од купувачи за продадени стоки или извршени стоки во нормалниот тек на работењето. Доколку наплатата на побарувањата се очекува за една или помалку од една година (или во временска рамка на еден оперативен циклус доколку е подолг), побарувањата се класифицирани како тековни средства. Доколку не го исполнуваат наведениот услов, истите се класифицираат како не-тековни побарувања.

Побарувањата од купувачи иницијално се признаваат по нивната објективна вредност и последователно се измерени според нивната амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна каматна стапка, нето од резервирањето поради оштетување. Резервирање поради оштетување се признава кога постои објективен доказ дека Групата нема да може да ги наплати сите доспеани побарувања според нивните оригинални услови на плаќање.

Значителни финансиски потешкотии на должникот, веројатноста за стечај или финансиско реорганизирање како и пролонгирање или неможност за плаќање претставуваат индикатори дека побарувањата од купувачи се оштетени. Значајните должници се тестираат за оштетување на индивидуална основа. Останатите побарувања со слични карактеристики на кредитен ризик се проценуваат групно.

Износот на резервирањето претставува разлика помеѓу евидентираните износ на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови дисконтирани со примена на изворната ефективна каматна стапка на финансиското средство.

Средствата со краткорочно доспевање не се дисконтираат. Евидентираните износ на средството се признаваат на поврзаните загуби преку сметка за резервирање поради оштетување, со истовремено признавање на соодветниот расход поради оштетување во тековниот консолидиран Извештај за сеопфатната добивка. Во случај на ненаплатливост на побарувањето истото се отпишува наспроти неговото резервирање. Последователната наплата на претходно отпишаните износи се признава како тековна добивка во консолидираниот извештај за сеопфатната добивка.

2.13 Парични средства и еквиваленти

Паричните средства и еквиваленти вклучуваат готовина во благајна, депозити по видување во банки и други краткорочни високоликвидни вложувања кои доспеваат во периоди не подолги од 3 месеци од датумот на стекнување.

2.14 Капитал, резерви и акумулирани добивки

(а) Акционерски капитал

Акционерскиот капитал ја претставува номиналната вредност на емитираните акции.

(б) Трошоци поврзани со емисија на акции

Трошоците поврзани со емисија на нови акции, опции или стекнувањето на деловна активност се презентирани како намалување, нето од данокот, на приливите од емисиите.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Капитал, резерви и акумулирани добивки (продолжува)***(в) Сопствени акции*

Кога Групата откупува свој акционерски капитал, платените надомести се одземаат од вкупниот акционерски капитал како сопствени акции се додека истите не се отуѓат. Кога таквите акции последователно се продаваат, примените надомести се вклучуваат во акционерскиот капитал.

(г) Резерви

Резервите, кои се состојат од ревалоризациони, задолжителни, инвестициони и резерви за сопствени акции се создадени во текот на периодите врз основа на добивки/загуби од ревалоризација на материјалните средства и финансиските средства расположливи за продажба, во случајот со ревалоризациони резерви како и по пат на распределба на акумулираните добивки врз основа на законска регулатива и одлуките на раководството и акционерите на Групата.

(д) Акумулирани добивки

Акумулираните добивки ги вклучуваат задржаните добивки од тековниот и претходните периоди.

2.15 Финансиски обврски

Финансиските обврски се класифицираат во согласност со суштината на договорниот аранжман.

Сите финансиски обврски на датумите на известување се класифицирани како финансиски обврски по амортизирана набавна вредност и истите се состојат од обврски спрема добавувачи и позајмици и обврски по финансиски наем.

Обврски кон добавувачи

Обврските кон добавувачи се обврски за плаќање за стоки или услуги кои се стекнати во нормалниот тек на работењето. Обврските се евидентираат како тековни доколку плаќањето на истите се изврши во рок една година или помалку од една година (или во временска рамка на еден оперативен циклус доколку е подолг). Доколку не го исполнуваат наведениот услов, истите се класифицираат како не-тековни обврски.

Обврските кон добавувачи се евидентирани по нивната објективна вредност намалена за трошоците на трансакција и последователно се измерени според нивната амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна каматна стапка.

Позајмици

Позајмиците иницијално се евидентирани според нивната објективна вредност, намалена за трошоците на трансакција. Последователно, позајмиците се евидентираат според нивната амортизирана набавна вредност; разликите помеѓу примањата (намалени за трошоците на трансакцијата) и надоместливиот износ се признаваат во Извештајот за сеопфатната добивка за времетраењето на позајмиците, користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Сметководствени политики (продолжува)****Финансиски обврски (продолжува)**

Надоместоците кои се плаќаат за воспоставување на кредитни линии се признаваат како трошок за трансакцијата на позајмицата доколку постои веројатност дека дел или целата линија ќе се повлече. Во овој случај, надоместокот се одложува до моментот на повлекувањето. Доколку не постои доказ дека ќе се повлече одреден дел или сите кредитни линии, надоместокот се капитализира како однапред извршени плаќања за ликвидност и се амортизира за периодот на аранжманот. Позајмиците се класифицирани како тековни обврски освен доколку Групата има безусловно право за подмирување на обврската за најмалку 12 месеци по датумот на Извештајот за финансиската состојба.

2.16 Трошоци за позајмување

Општите и посебните трошоци за позајмици директно поврзани со стекнување, изградба или производство на квалификувани средства, кои претставуваат средства за кои е потребен значителен период на време да се подготват за нивната наменска употреба или продажба, се додаваат на набавната вредност на тие средства, до моментот кога средствата се значително подготвени за нивната наменска употреба или продажба.

Приходите од вложувања стекнати од привремена инвестиција на специфични обврски по кредити каде се очекуваат трошоците за квалификувани средства се одземаат од трошоците за позајмување кои можат да се квалификуваат за капитализација.

Сите останати трошоци за позајмици се признаени во добивки или загубите во периодот во кој настанале.

2.17 Наем

Групата признава постоење на договор за наем врз основа на суштината на договорот во зависност од тоа дали исполнувањето на договорот зависи од употребата на специфичното средство или средства или договорот пренесува право за употреба на средството.

Групата како закупец

Финансиски наем е тековен закуп на средство кој на Групата суштински му ги пренесува ризиците и бенефитите поврзани за сопственоста на предметот на наем. Закупените средства се капитализираат во моментот на отпочнувањето на наемот по нивната објективна вредност или ако е пониска, тогаш по сегашната вредност на минималните наем плаќања. Наем плаќањата се распределени помеѓу финансиските давачки и намалувањето на наем обврските со цел да се постигне константна каматна стапка за останатиот износ на обврската. Финансиските давачки се наплаќаат директно од приходот. Капитализираните средства за наем се амортизираат според пократкиот од проценетиот работен век на средството или според наем периодот, ако не постои реална сигурност дека Групата ќе стекне сопственост над средството до крајот на наем периодот. Групата нема класифицирани средства во оваа категорија.

Наем (продолжува)

Исплатите на оперативен наем се признаваат како трошок на правопрпорционална основа во текот на наем периодот. Поврзаните трошоци како што се трошоци за одржување и осигурување се признаваат во периодот на нивното настанување.

Групата како закуподавач

Наемот каде Групата суштински ги задржува сите ризици и бенефити од сопственоста на средството се класифицира како оперативен наем. Иницијалните директни трошоци кои се јавуваат при договорите за оперативен наем во консолидираниот извештај за финансиска состојба се презентираат како одложени трошоци и се признаваат како добивки / загуби во текот на наем периодот на иста основа како приход од наемнини. Непредвидените наемнини се признаваат како приход во периодот во кои се јавиле. Однапред платените наемнини се признаваат како одложен приход.

2.18 Тековен и одложен данок на добивка

Трошокот за данок на добивка за известувачкиот период претставува збир на тековниот и одложениот данок на добивка.

Тековен данок на добивка

Основа за пресметка и плаќање на тековниот данок на добивка по стапка од 10% претставува добивката пред оданочување утврдена во Консолидираниот Извештај за сеопфатна добивка, коригирана за одредени помалку искажани приходи и непризнаени трошоци за даночни цели, даночниот кредит како и други даночни ослободувања. Правните субјекти можат да ги употребат даночните загуби утврдени во тековниот период било за надомест на платениот данок во рамки на одреден период за надомест или пак за намалување или елиминирање на даночната обврска за наредните периоди.

Одложен данок на добивка

Одложен данок на добивка се евидентира во целост, користејќи ја методата на обврска, за времените разлики кои се јавуваат помеѓу даночната основа на средствата и обврските и износите по кои истите се евидентирани за целите на финансиското известување. При утврдување на одложениот даночен трошок се користат тековните важечки даночни стапки.

Одложениот даночен трошок се задолжува или одобрува во Консолидираниот Извештај за сеопфатната добивка, освен доколку се однесува на ставки кои директно го задолжуваат или одобруваат капиталот, во кој случај одложениот данок се евидентира исто така во капиталот. Одложените даночни средства се признаваат во обем во кој постои веројатност за искористување на времените разлики наспроти идната расположлива оданочива добивка. Со состојба на 31 декември 2019 и 2018 година Групата нема евидентирано одложени даночни обврски односно средства.

2.19 Надомести за вработените

Придонеси за пензиско осигурување

Групата има пензиски планови согласно домашната регулатива за социјално осигурување според која плаќа придонеси за пензиско осигурување на своите вработени. Придонесите, врз основа на платите, се плаќаат во првиот и вториот пензиски столб кои се одговорни за исплата на пензиите. Не постојат дополнителни обврски во врска со овие пензиски планови.

Краткорочни користи за вработените

Краткорочните користи за вработените се мерат на недисконтирана основа и се признаваат кога соодветната услуга ќе се добие. Групата признава обврска и расход за износот кој што се очекува да биде исплатен како краткорочен бонус во пари или како удел во добивката и доколку Групата има сегашна правна или изведена обврска да врши такви исплати како резултат на услуги дадени во минатиот период и доколку обврската може да се процени веродостојно.

Обврски при пензионирање на вработените

Групата, согласно соодветните домашни законски одредби, исплаќа на вработените посебна минимална сума при пензионирањето во износ еднаков на двомесечна просечна плата. Групата нема извршено резервирање за пресметан посебен минимален износ за пензионирање на вработените, бидејќи овој износ не е од материјално значење за консолидираните финансиски извештаи.

2.20 Данок на додадена вредност

Приходите, трошоците и средствата се признаваат намалени за износот на данокот на додадена вредност, освен:

- Кога данокот на додадена вредност од набавка на средства или услуги не е надоместив од даночната власт, во кој случај данокот на додадена вредност се признава како дел од трошоците за стекнување на средството или како дел од трошокот каде што е соодветно; и
- Побарувања и обврски кои се искажани со вклучен износ на данокот на додадена вредност.

Нето износот на данокот на додадена вредност кој се надоместува од, или се плаќа на даночните органи се вклучува како дел од побарувањата или обврските во Извештајот за финансиската состојба.

2.21 Резервирања

Резервирање се признава кога Групата има тековна обврска како резултат на настан од минатото и постои веројатност дека ќе биде потребен одлив на средства кои вклучуваат економски користи за подмирување на обврската, а воедно ќе биде направена веродостојна проценка на износот на обврската. Резервирањата се проверуваат на секој датум на известување и се корегираат со цел да се рефлектира најдобрата тековна проценка. Кога ефектот на времената вредност на парите е материјален, износот на резервирањето претставува сегашна вредност на трошоците кои се очекува да се појават за подмирување на обврската.

2.22 Признавање на приходите и расходите

Приходите се мерат според објективната вредност на примениот надомест, односно надоместот што треба да се прими за продадените производи и стоки односно обезбедените услуги, нето од данокот на додадена вредност и евентуално одобрените продажни попусти. Приходите се признаваат кога сумата од приходите може прецизно да се измерат и се очекува дека економските користи од извршената трансакција ќе има прилив во Групата, кога направените трошоци или идни трошоци може прецизно да се измерат и се исполнети критериумите за различните активности на Групата.

Приходи од продажба

Продажба на големо

Приходот од продажба на стоки се признава во моментот на испорака до корисникот, кога корисникот ги прифаќа стоките, а наплатливоста на поврзаните побарувања е разумно обезбедена.

Продажба на мало

Приходот од продажба на стоки се признава во моментот на продажба на корисникот. Приходите од продажба на мало вообичаено се во готовина или со кредитна картичка. Евидентираниот приход е бруто износот на приходите од продажбата, вклучувајќи ги и обврските по провизии за кредитни картички за трансакцијата. Тие провизии се евидентирани како трошоци за дистрибуција.

Приходи од обезбедување на услуги

Приходот од обезбедување на услуги се евидентира според степенот на завршување кога истиот може со сигурност да биде измерен. Степенот на завршување се одредува врз основа на проверка на извршената работа.

Приходи од наемнини

Приходи од наемнини на средства под оперативен наем се признаваат во добивките и загубите на правопрпорционална основа во текот на наем периодот. Непредвидените наемнини, доколку ги има, се признаваат како интегрален дел од вкупните приходи од наемнини во текот на наем периодот.

Финансиски приходи и трошоци

Финансиските приходи се признаваат на временска основа која го одразува ефективниот принос на средствата.

Финансиските трошоци се состојат од трошоци за камата на обврските по позајмици и трошоци за камата на задоцнети плаќања. Трошоците за позајмици се признаваат во добивки или загуби со користење на методот на ефективна камата.

Приходи од дивиденди

Приходот од дивиденди се признава кога ќе се обезбеди правото за примање на исплата.

Расходи од деловното работење

Расходите од деловното работење се признаваат во моментот на искористувањето на услугите односно во периодот на нивното настанување.

Признавање на приходите и расходите (продолжува)**Пребивање на приходите и расходите**

Во текот на своето редовно работење, Групата учествува во други трансакции кои не генерираат приходи, туку се инцидентни во однос на главните активности кои генерираат приходи. Групата ги презентира резултатите од таквите трансакции преку пребивање на секој приход со соодветните расходи кои произлегуваат од истата трансакција, кога ова презентирање ја одразува суштината на трансакциите или настаните.

2.23 Распределба на дивиденди

Распределбата на дивиденди на акционерите на Групата е евидентирана како обврска во консолидираните финансиски извештаи во периодот кога тие се одобрени од акционерите на Групата.

2.24 Превземени и неизвесни обврски

Не се евидентирани неизвесни обврски во консолидираните финансиски извештаи. Тие се објавуваат доколку постои веројатност за одлив на средства кои вклучуваат економски користи. Исто така, неизвесни средства не се евидентирани во консолидираните финансиски извештаи, но се објавуваат кога постои веројатност за прилив на економски користи. Износот на неизвесна загуба се евидентира како резервирање доколку е веројатно дека идните настани ќе потврдат постоење на обврска на денот на известување и кога може да се направи разумна проценка на износот на загубата.

2.25 Трансакции со поврзани субјекти

Поврзани субјекти се оние каде едниот субјект го контролира другиот субјект или има значајно влијание во донесувањето на финансиските и деловните одлуки на другиот субјект. Трансакциите на Групата со поврзани субјекти се однесуваат на трансакциите во редовниот тек на работењето.

2.26 Настани по датумот на известување

Настаните по завршетокот на годината кои обезбедуваат дополнителни информации во врска со состојбата на субјектот на денот на известување (настани за кои може да се врши корегирање) се рефлектирани во консолидираните финансиски извештаи. Настаните по завршетокот на годината за кои не може да се врши корегирање се прикажуваат во белешките во случај кога се материјално значајни.

3 Управување со финансиски ризици

3.1 Фактори на финансиски ризици

Деловните активности на Групата се изложени на различни ризици од финансиски карактер, вклучувајќи кредитен ризик и ризиците поврзани со ефектите од промените во девизните курсеви и каматните стапки. Управувањето со ризици на Групата се фокусира на непредвидливоста на пазарите и се стреми кон минимализирање на потенцијалните негативни ефекти врз успешноста на деловното работење на Групата.

Управувањето со ризици на Групата го врши Раководството на Матичното Друштво и подружниците врз основа на претходно одобрени писмени политики и процедури кои го опфаќаат целокупното управување со ризици, како и специфичните подрачја, како што се ризикот од курсни разлики, ризикот од каматни стапки, кредитниот ризик, употребата на вложувањата и пласманите на вишокот ликвидни средства.

3.2 Кредитен ризик

Групата нема значителна концентрација на кредитен ризик поради големиот број на клиенти и нивните различни профили кои се во различни индустрии и региони од земјата и странство. Групата има политики со цел да обезбеди дека продажбата на производи и услуги се врши на клиенти со соодветна кредитна историја. Групата има политики кои го ограничуваат износот на кредитната изложеност на неговите клиенти.

Максималната изложеност на Групата на кредитен ризик е ограничена на евидентираната вредност на финансиските средства признаени на датата на консолидираниот извештај на финансиската состојба, кои се прикажани во следната табела:

	2019 (000 мкд)	2018 (000 мкд)
Класи на финансиски средства - евидентирана вредност		
<i>Финансиски средства распол.за продажба</i>		
<i>Хартии од вред.и удели во капиталот на домаш.субјекти</i>	66,054	43,500
<i>Кредити и побарувања</i>		
<i>Побарувања од купувачи, нето</i>	365,445	356,423
<i>Парични средства и еквиваленти</i>	21,375	23,552
	386,820	379,975
	452,874	423,475

3.3 Ризик од ликвидност

Претпазливо управување со ризик од ликвидност имплицира одржување на доволно готовина и ликвидни хартии од вредност, потоа расположливост на извори на средства преку соодветно обезбедување на кредити и можност за навремена наплата на износите на побарувања од купувачи во рамките на договорените услови. Како резултат на динамичниот карактер на дејноста на Групата, Раководството настојува да обезбеди флексибилни извори на средства преку расположливи кредитни линии.

Табелите во продолжение ја прикажуваат преостанатата договорена доспеаност на финансиските обврски на Групата (во 000 мкд).

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

Ризик од ликвидност (продолжува)

	До 12 месеци	1 до 2 години	2 до 5 години	Подоцна од 5 години	Вкупно
31 декември 2019					
Обврски кон добавувачи	243,126	-	-	-	243,126
Позајмици со камата	379,556	58,534	365,342	366,101	1,169,533
	622,682	58,534	365,342	366,101	1,412,659
31 декември 2018					
Обврски кон добавувачи	293,557	-	-	-	293,557
Позајмици со камата	281,995	58,534	365,342	308,757	1,014,628
Камата	20,909	19,180	55,151	33,206	128,446
Обврски за финансиски наем	505	-	-	-	505
	596,966	77,714	420,493	341,963	1,437,136

3.4 Пазарни ризици

Ризик од курсни разлики

Групата има деловни активности на меѓународните пазари, и е изложена на ризик од курсни разлики кој се јавува од изложеноста кон различни валути, посебно во однос на Еврото и Доларот. Групата не користи инструменти за обезбедување од ризик од курсни разлики. Раководството на Групата е одговорно за одржување на соодветна нето позиција за секоја валута поединечно, како и вкупно за сите валути.

Сметководствената вредност на монетарните средства и обврски на Групата деноминирани во странски валути е како што следи (000 мкд):

	2019	2018
Средства		
ЕУР	280,854	237,347
УСД	-	-
РСД	7,569	36,272
	288,423	273,619
Обврски		
ЕУР	39,607	786,445
УСД	-	2,558
РСД	888	12,163
	40,495	801,166

Анализа на сензитивноста на странски валути (000 мкд)

	Промена во 2019	Промена во 2018	2019 Добивка или загуба	2018 Добивка или загуба
ЕУР	1%	1%	2,412	(5,491)
УСД	5%	5%	-	(128)
РСД	5%	5%	334	1,205
Нето			2,746	(4,414)

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

Пазарни ризици (продолжува)

Анализата на сензитивноста ги вклучува единствено монетарните ставки деноминирани во странска валута на крајот на годината, при што се врши корекција на нивната вредност при промена на курсот на странската валута за 1% или 5% соодветно. Позитивниот односно негативниот износ означува зголемување/намалување на добивката или останатиот капитал, кој што се јавува во случај доколку денарот ја намали/зголеми својата вредност во однос на странските валути за +/- 1% или +/- 5%.

Ризик од каматни стапки врз готовинските текови и објективната вредност

Групата е изложена на ефектите на флукуациите на пазарните каматни стапки врз неговата финансиска состојба и готовински текови. Раководството на Групата е во најголема мерка одговорно за дневно следење на состојбата на ризикот од нето каматни стапки и одредува лимити за намалување на потенцијалот од каматна неусогласеност. Флукуациите во пазарните каматни стапки, според кои средствата се позајмени, може да имаат обратен ефект врз успешноста во финансирањето на Групата. Во исто време, Групата нема пласирања на своите средства во орочени депозити и високо ликвидни хартии од вредност, кои носат дополнителен приход од камата.

	2019 000 мкд	2018 000 мкд
Финансиски средства		
Некаматносни		
Финансиски средства распл.за продажба	66,054	43,500
Побарувања од купувачи, нето	365,445	356,423
Готовина во благајна	471	679
Девизни акредитиви во домашни банки	2,203	2,167
	434,173	402,769
Каматносни		
<i>Со фиксна каматна стапка</i>		
Парични средства и еквиваленти	-	-
<i>Со променлива каматна стапка</i>		
Парични средства и еквиваленти	18,701	20,706
	18,701	20,706
	452,874	423,475
Финансиски обврски		
Некаматносни		
Обврски кон добавувачи	243,126	293,557
	243,126	293,557
Каматносни		
<i>Со фиксна каматна стапка</i>		
Позајмици со камата	-	-
<i>Со променлива каматна стапка</i>		
Позајмици со камата	1,169,533	1,015,133
	1,169,533	1,015,133
	1,412,659	1,308,690

Анализа на сензитивноста на каматни стапки (000 мкд)

	2019		
	Нето износ	2%	-2%
Со променлива каматна стапка	(1,150,832)	(23,017)	23,017
	2018		
	Нето износ	2%	-2%
Со променлива каматна стапка	(994,427)	(19,889)	19,889

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

Пазарни ризици (продолжува)

Позитивниот односно негативниот износ означува зголемување/намалување на добивката или останатиот капитал, кој што се јавува во случај доколку каматните стапки би биле повисоки/пониски за 2%.

3.5 Ризик при управување со капитал

Целите на Групата при управување со капиталот се овозможување на Групата да продолжи со понатамошна континуирана работа со цел да обезбеди приход за акционерите и бенфиции за други заинтересирани лица, како и да одржи оптимална структура на капиталот за намалување на трошокот на капиталот.

Со цел да се одржи или прилагоди структурата на капиталот, Групата може да изврши корекција на износот на дивиденди исплатени на акционерите, да врати капитал на акционерите, да издаде нови акции или да продаде средства за да го намали долгот.

Показател на задолженост

Структурата на изворите на финансирање на Групата се состои од обврски, кои ги вклучуваат позајмици обелоденети во Белешка 14, пари и парични еквиваленти и главнина, која се состои од уплатен капитал, ревалоризациони резерви, останати резерви и акумулирана добивка.

Раководството ја анализира структурата на изворите на финансирање на годишна основа како однос на нето обврските по позајмици во однос со вкупниот капитал. Нето обврските по позајмици се пресметани како вкупни обврски по позајмици намалени за износот на паричните средства и паричните еквиваленти.

Показателот на задолженоста на крајот на годината е прикажан како што следи (000 мкд):

	2019	2018
Позајмици со камата	1,169,533	1,015,133
Парични средства и парични еквиваленти	(21,375)	(23,552)
Нето обврски	1,148,158	991,581
Капитал	843,353	845,451
	136%	117%

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

3.6 Проценка на објективна вредност

Објективна вредност претставува вредност за која едно средство може да биде заменето или некоја обврска подмирена под нормални комерцијални услови. Објективната вредност се одредува врз основа на претпоставка на раководството, зависно од видот на средството или обврската.

3.6.1 Финансиски инструменти евидентирани по објективна вредност

Во следната табела се прикажани финансиските средства измерени според објективната вредност во извештајот за финансиската состојба во согласност со хиерархијата на објективната вредност. Оваа хиерархија ги групира финансиски средства и обврски во три нивоа кои се базираат на значајноста на влезните податоци користени при мерењето на објективната вредност на финансиските средства. Хиерархијата според објективната вредност е одредена како што следи:

- Ниво 1: котирани цени (некорегирани) на активните пазари за идентични средства или обврски;
- Ниво 2: останати влезни податоци, покрај котираните цени, вклучени во Ниво 1 кои се достапни за набљудување за средството или обврската, или директно (т.е. како цени) или индиректно (т.е. изведени од цени); и
- Ниво 3: влезни податоци за средството или обврската кои не се базираат на податоци достапни за набљудување од пазарот.

Финансиските средства кои се евидентирани по објективна вредност во Консолидираниот извештај за финансиската позиција се групирани според нивото на хиерархија на објективната вредност како што следи (во илјади Денари):

2019	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Средства				
<u>Финансиски средства расположливи за продажба</u>	64,602	-	1,452	66,054
2018	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Вкупно
Средства				
<u>Финансиски средства расположливи за продажба</u>	42,848	-	652	43,500

Финансиските средства расположливи за продажба се состојат од учества во капиталот на домашни правни субјекти (види Бел.8).

Согласно податоците од табелата погоре во текот на разгледуваните периоди нема промени на финансиските средства категоризирани во ниво 3. Промените во финансиските средства категоризирани во ниво 1 се објавени во Белешката 8.

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Управување со финансиски ризици (продолжува)

Проценка на објективна вредност (продолжува)

3.6.2 Финансиски инструменти кои не се евидентирани по објективна вредност

Разликата помеѓу сметководствената вредност и објективната вредност на оние финансиски средства и обврски кои во Извештајот за финансиска состојба не се евидентирани според објективна вредност се прикажани во табелата подолу:

	Евидентирана вр.		Објективна вр.	
	2019	2018	2019	2018
Средства				
Побарувања од купувачи, нето	365,445	356,423	365,445	356,423
Парични средства и еквиваленти	21,375	23,552	21,375	23,552
Вкупни средства	386,820	379,975	386,820	379,975
Обврски				
Позајмици со камата	1,169,533	1,015,133	1,169,533	1,015,133
Обврски кон добавувачи	243,126	293,557	243,126	293,557
Вкупни обврски	1,412,659	1,308,690	1,412,659	1,308,690

Кредити и побарувања

Кредитите и побарувањата се евидентираат по амортизирана набавна вредност намалена за резервирање поради оштетување. Нивната објективна вредност соодветствува на евидентираната вредност, поради краткорочната доспеаност.

Останати финансиски средства

Објективната вредност на монетарните средства што вклучуваат парични средства и еквиваленти се смета дека е приближна на нивната сметководствена вредност поради тоа што се со доспеаност помала од 3 месеци.

Обврски спрема доверителите и обврски по кредити

Сметководствената вредност на обврските спрема доверителите соодветствува на нивната објективна вредност, поради нивната материјално незначајна чувствителност на промената на каматните стапки.

Објективната вредност на обврските по кредити со променливи каматни стапки е приближна на нивната сметководствена вредност поради прилагодувањето на каматните стапки за конкретните финансиски обврски со пазарните каматни стапки за слични инструменти. Објективната вредност на кредитните линии коишто се регулирани со посебни услови и за кои на пазарот нема други финансиски инструменти со исти или слични карактеристики е приближна на нивната сметководствена вредност.

4 Значајни сметководствени проценки

При примената на сметководствените политики на Групата, опишани во Белешка 2 кон овие консолидирани финансиски извештаи, од Раководството на Групата се бара да врши проценки и прави претпоставки за евидентираните износи на средствата и обврските кои не се јасно воочливи од нивните извори на евидентирање. Проценките и придружните претпоставки се засновуваат на минати искуства и други фактори, за кои се смета дека се релевантни. При тоа, фактичките резултати може да отстапуваат од таквите проценки.

Проценките и главните претпоставки се проверуваат тековно. Ревидираните сметководствени проценки се признаваат во периодот во кој истите се ревидирани доколку таквото ревидирање влијае само за или во тој период, како и за идни периоди, доколку ревидирањата влијаат за тековниот и идните периоди.

Несигурност во проценките

Оштетување кај нефинансиски средства

Загуби од оштетување се признаваат во износ за кој евидентираната вредност на средството или единицата што генерира готовина го надминува надоместливиот износ. При утврдување на надоместливиот износ, Раководството ги проценува очекуваните цени, готовинските текови од секоја единица што генерира готовина и утврдува соодветна каматна стапка при пресметка на сегашната вредност на тие готовински текови.

Оштетување кај финансиски средства

Оштетување на побарувања од купувачи, дадени позајмици и останати побарувања

Групата пресметува оштетување за побарувања од купувачи, дадени позајмици и останати побарувања врз основа на проценка на загуби кои резултираат од неможноста купувачите да ги подмират своите обврски. При проценка на соодветноста на загубата поради оштетување за побарувањата од купувачи, дадените позајмици и останатите побарувања, проценката се темели врз доспевањето на салдото на сметката за побарувања и минатото искуство на отписи, кредитоспособноста на клиентите и промените во условите за плаќање за клиентите. Ова подразбира правење претпоставки за идните однесувања на клиентите, како и за идните приливи на парични средства. Доколку финансиските услови на клиентите се влошат, реалните отписи на тековно постоечките побарувања може да бидат повисоки од очекуваното, и може да го надминат нивото на загубите поради оштетување кои се досега признати.

Употребен век на средствата што се амортизираат

Раководството врши редовна проверка на употребниот век на средствата што се амортизираат на 31 декември 2019 година. Раководството проценува дека утврдениот употребен век на средствата ја претставува очекуваната употребливост (корисност) на средствата. Евидентираните вредности на овие средства се анализирани во Белешка 5.

Залихи

Залихи се евидентираат по пониската помеѓу набавната вредност (цена на чинење) и нето реализационата вредност. При проценката на нето реализационата вредност ги зема предвид најобјективните докази / податоци кои се на располагање во периодот кога се правени проценките.

**Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Значајни сметководствени проценки (продолжува)***Објективна вредност на финансиски средства*

Доколку пазарот на финансиски инструмент не е активен, Раководството ја утврдува објективната вредност со користење техники за проценка. Во примената на техниките за проценка, Раководството прави максимално искористување на пазарните инпути, и користи проценки и претпоставки кои се, колку што е можно, во согласност со податоците кои учесниците на пазарот ќе ги користат при определување на цената на инструментот. Во случај каде овие податоците не се видливи, Раководството ги проценува претпоставките на учесниците на пазарот при определување на цената на финансискиот инструмент. Овие проценки можат да се разликуваат од реалните цени кои можат да се постигнат во трансакција извршена под комерцијални услови на датумот на известување.

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2019
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

5 Недвижности, постројки и опрема

	Земјиште и градежни објекти	Опрема и останати средства	Аванси за, и инвест. во тек	Вкупно
Набавна или ревалоризирана вредност				
На 01 јануари 2018	712,131	1,214,807	40,146	1,967,084
Набавки нето од инвестиции во тек	198,798	383,090	126,196	708,084
Продажби	(11,844)	(13,180)	-	(25,024)
На 31 декември 2018	899,085	1,584,717	166,342	2,650,144
Акумулирана депрецијација				
На 01 јануари 2018	260,346	895,601	-	1,155,947
Продажби	-	(10,017)	-	(10,017)
Депрецијација за годината	31,128	79,042	-	110,170
Рекласификација	6,687	(6,687)	-	-
Преведување на странски валути	-	(1,703)	-	(1,703)
На 31 декември 2018	298,161	956,236	-	1,254,397
Набавна или ревалоризирана вредност				
На 01 јануари 2019	899,085	1,584,717	166,342	2,650,144
Набавки нето од инвестиции во тек	109,634	125,967	(146,102)	89,499
Продажби	-	(55,949)	-	(55,949)
На 31 декември 2019	1,008,719	1,654,735	20,240	2,683,694
Акумулирана депрецијација				
На 01 јануари 2019	298,161	956,236	-	1,254,397
Продажби	-	(52,193)	-	(52,193)
Депрецијација за годината	18,254	88,483	-	106,737
Преведување на странски валути	-	(5,004)	-	(5,004)
На 31 декември 2019	316,415	987,522	-	1,303,937
Нето евидентирана вредност				
На 31 декември 2018	600,924	628,481	166,342	1,395,747
На 31 декември 2019	692,304	667,213	20,240	1,379,757

Продажби

Во текот на 2019 година, Групата продаде и расходува дел од постројките и опремата чија нето евидентирана вредност изнесува 3,756 илјади Денари (2018: 15,007 илјади Денари) и истата е признаена во тековните расходи (види Белешка 20). Продажната вредност изнесува 7,462 илјади Денари (2018: 4,767 илјади Денари) (Белешка 17).

Инвестиции во тек

На 31 декември 2019 и 2018 година, авансите за, и инвестициите во тек се состојат од:

	2019	2018
Вложувања во градежни објекти	14,270	61,847
Вложувања во опрема	5,970	76,152
Аванси за основни средства	-	28,343
	20,240	166,342

Залог врз недвижности, постројки и опрема

Со состојба на 31 декември 2019 дел од недвижностите, постројките и опремата на Матичното Друштво, кој се состои од хали, магацини, деловен простор и опрема, чија проценета вредност е утврдена на износ од 32,900,000 Евра односно 2,022,877 илјади Денари (2018: 26,600,000 Евра (денарска противвредност од 1,635,767 илјади Денари) е ставен под залог за одобрените кредити од финансиските институции (види Белешка 14 и 24).

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2019
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

6 Нематеријални средства

	Набавна вредност	Акумулирана амортизација	Нето евид.вредност
Компјутерски софтвер			
На 01 јануари 2018	3,235	(2,731)	504
Набавки	838	-	838
Продажби и расходувања	(270)	-	(270)
Амортизација за годината	-	(243)	(243)
На 31 декември 2018	3,803	(2,974)	829
На 01 јануари 2019	3,803	(2,974)	829
Набавки	3,361	-	3,361
Амортизација за годината	-	(272)	(272)
На 31 декември 2019	7,164	(3,246)	3,918

7 Финансиски средства и обврски по категории

Евидентираниите вредности на финансиските средства и обврски на Групата признаени на датумот на известувањето за објавените периоди можат исто така да бидат категоризирани на следниов начин:

	2019	2018
Средства		
Фин.средства расположливи за продажба		
Хартии од вредност и удели во капиталот	66,054	43,500
Кредити и побарувања		
Побарувања од купувачи, нето	365,445	356,423
Парични средства и еквиваленти	21,375	23,552
	386,820	379,975
	452,874	423,475
	2019	2018
Останати фин.обв.по ам.наб.вред.		
Позајмици со камата и обв.по фин.наем	1,169,533	1,015,133
Обврски кон добавувачи	243,126	293,557
	1,412,659	1,308,690

8 Финансиски средства расположливи за продажба

	2019	2018
Вложувања во хартии од вредност во домашни правни субјекти		
- Котирани	64,602	42,848
- Некотирани	1,452	652
	66,054	43,500

Движењето на сметката на вложувања во текот на 2019 и 2018 година е како што следи:

	2019	2018
На 01 јануари	43,500	18,508
Набавки	9,898	13,728
Ревалоризација признаени во ост. сеопфатна добивка (Бел. 12)	12,656	11,264
На 31 декември	66,054	43,500

Во текот на 2019 година, Групата оствари приход од дивиденди на овие вложувања во износ од 3,073 илјади денари (2018:1,506 илјади денари) (Бел.17).

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2019
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

9 Залихи

	2019	2018
Материјали	139,423	101,831
Ситен инвентар и резервни делови	93,233	89,288
Готови производи и полупроизводи	174,441	145,014
Трговски стоки	3,153	2,862
	410,250	338,995

10 Побарувања од купувачи и останати побарувања

	2019	2018
Побарувања од купувачи		
Домашни купувачи	152,122	118,230
Странски купувачи	223,792	248,699
	375,914	366,929
Намалено за: резервирања за оштетувања	(10,469)	(10,506)
	365,445	356,423
Останати тековни побарувања		
Побарувања за ДДВ	40,493	24,965
Однапред платени трошоци	9,757	7,205
Аванси	8,678	25,447
Побарувања од вработени	1,290	1,223
Побарувања за дадени депозити	38	522
Останати побарувања	182	110
	60,438	59,472
	425,883	415,895

Кредитен квалитет и старосна структура на доспеани, неоштетени побарувања

Раководството на Матичното Друштво смета дека на датумите на известување, салдото на побарувањата кои не се оштетени или доспеани за наплата имаат добар кредитен квалитет. Со состојба на 31 декември 2019 и 2018 година, Групата има побарувања кои се доспеани, а ненаплатени, но според направените проценки не се обезвреднети (оштетени). Нивната старосна структура е како што следи:

	2019	2018
Од 1 - 3 месеци	27,369	33,115
Од 3 - 6 месеци	25,038	14,476
Од 6 - 12 месеци	9,370	5,868
Над 1 година	5,810	6,962
	67,587	60,421

Резервирање поради оштетување и отписи поради ненаплатливост

Движењето на сметката на резервирањата од оштетувања на побарувања од купувачи во текот на 2019 и 2018 година е како што следи:

	2019	2018
На 01 јануари	10,506	7,229
Тековен расход од оштетување (Бел. 20)	261	3,419
Отпис на резервирани ненаплатливи побарувања	(298)	(142)
На 31 декември	10,469	10,506

Во текот на 2019 Друштвото изврши целосен отпис на побарувања во износ од 64 илјади денари (2018: 537 илјади денари) (Белешка 20).

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2019
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

11 Парични средства и еквиваленти

	2019	2018
Денарски сметки кај домашни банки	12,828	6,803
Девизни сметки кај домашни банки	5,873	13,903
Готовина во благајна	471	679
Краткорочни орочени денарски депозити	-	-
Вклучено во Извештајот за паричниот тек	19,172	21,385
Девизни средства за отплата на акредитиви	2,203	2,167
	21,375	23,552

12 Капитал

Акционерски капитал

На 31 декември 2019 и 2018 година акционерскиот капитал на Групата изнесува 248,771 илјади Денари. Истиот е поделен на 76,720 запишани и во целост платени обични акции со номинална вредност од 52.78 Евра по акција. Промените во акционерскиот капитал во текот на 2019 и 2018 година се како што следи:

	Број на акции			Износ (во 000 мкд)		
	Во оптек	Сопствени	Вкупно	Во оптек	Сопствени	Вкупно
01 јан. 2018	75,755	956	76,720	245,639	3,132	248,771
Откуп на сопст. акц	-	-	-	-	-	-
31 дек. 2018	75,755	965	76,720	245,639	3,132	248,771
01 јан. 2019	75,755	965	76,720	245,639	3,132	248,771
Откуп на сопст. акц,	(267)	267	-	(863)	863	-
31 дек. 2019	75,488	1,232	76,720	244,776	3,995	248,771

Откуп на сопствени акции

Во текот на 2019 година Матичното Друштво откупи 267 сопствени акции чија номинална вредност изнесува 863 илјади денари за износ од 3,237 илјади денари.

Резерви

Движењето на сметките на резервите во текот на 2019 и 2018 година е како што следи:

	Ревалоризацио ни резерви	Задолжителни резерви	Резерви за сопствени акции	Преведува ње на странски валути	Вкупно
01 јануари 2019	17,528	242,700	631	(351)	260,508
Распределба на акумул. Добивка	-	31,177	-	-	31,177
Откуп на сопств. акции	-	-	(2,374)	-	(2,374)
Превод на стр. валути (Бел.5)	-	-	-	(5,004)	(5,004)
Ревалор..на вложувања (Бел.8)	12,656	-	-	-	12,656
31 декември 2019	30,184	273,877	(1,743)	(5,355)	296,963
01 јануари 2018	6,264	226,269	631	(941)	232,223
Распределба на акумул. Добивка	-	16,431	-	-	16,431
Преведување на странски валути	-	-	-	590	590
Ревалор..на влож. (Бел.8)	11,264	-	-	-	11,264
31 декември 2018	17,528	242,700	631	(351)	260,508

Дивиденди

Во текот на 2019 година Групата распредели дел од акумулираните добивки за дивиденди во износ од 20,541 илјади Денари (2018: 16,431 илјади Денари).

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2019
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

13 Разграничени приходи

	2019	2018
Разграничени приходи од државни подршки		
На 01 Јануари	-	-
Прилив на државна подршка во текот на годината	36,237	-
Приход од ослободување на разграничени државни подршки	(19,186)	-
	17,051	-

На 22 октомври 2019 година, Матичното Друштво склучи договор со Владата на Република Северна Македонија за доделување на финансиска подршка за реализирање на инвестициски проект и нови вработувања во периодот 2018 – 2022 година. Повеќе детали се објавени во Белешката 24 во продолжение.

14 Позајмици

	2019	2018
Долгорочни позајмици со камата и обв.по фин.наем		
Про Кредит Банка АД, Скопје	416,102	414,167
Комерцијална Банка, Скопје	468,252	380,316
Шпаркасе Банка, Скопје	-	18,335
Обврски по финансиски наем	-	505
Долгорочни позајмици	884,354	813,323
Намалено за: тековна доспеаност	(94,377)	(80,690)
Долгорочен дел	789,977	732,633
Краткорочни позајмици со камата и обв.по фин.наем		
НЛБ Банка во вкупен износ од 184,000 илјади денари	183,750	139,500
НЛБ Банка во вкупен износ од 40,000 илјади денари	39,634	-
Шпаркасе Банка во вкупен износ од 40,000 илјади денари	61,500	40,000
Комерцијална Банка во вкупен износ од 30,000 илјади денари	-	22,075
Обврски по кредитни картички	295	235
	285,179	201,810
Тековна доспеаност на долг.позајмици и фин.наем	94,377	80,690
Вкупно краткорочни позајмици и теков.доспеаност	379,556	282,500
Вкупно позајмици	1,169,533	1,015,133

Доспевањето на долгорочните позајмици е презентирано во Белешката 3.3. Одобрените позајмици со камата се обезбедени со дел од недвижностите на Групата (види исто Бел.5 и 24).

15 Обврски кон добавувачи и останати обврски

	2019	2018
Добавувачи		
Домашни добавувачи	203,519	194,967
Странски добавувачи	39,607	98,590
	243,126	293,557
Останати тековни обврски		
Плати, персонален данок и придонеси од плати	32,047	30,169
Аванси	3,466	19,810
Пресметани камати	1,645	657
Обврски за оперативен лизинг	1,166	1,559
Дивиденди	642	559
Обврски за дополнително одобрени работи	-	10,697
Останати обврски	820	1,418
	39,786	64,869
Вкупно добавувачи и останати обврски	282,912	358,426

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2019
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

16 Приходи од продажба

	2019	2018
Продажба на домашен пазар	1,328,599	1,236,933
Продажба на странски пазари:	954,723	906,674
	2,283,322	2,143,607

Горните податоци се прикажани во нето износи, намалени за одобрените работи на купувачите во вкупен износ од 147,353 илјади денари (2018: 149,506 илјади денари).

17 Останати деловни приходи

	2019	2018
Приходи од рекл.материјал иgratis производи	20,773	16,088
Приходи од продажба на недвижности и опрема (Бел.5)	7,462	4,767
Примени работи	5,952	19,934
Вишоци по попис	4,856	2,031
Приходи од наплатени штети	3,266	4,069
Приходи од дивиденди (Бел.8)	3,073	1,506
Приходи од наемнини	443	333
Приходи од отпис на обврски	5	11,059
Одобрение по кредити од банки	-	4,093
Останати приходи	5,606	1,855
	51,436	65,735

18 Материјали, енергија и резервни делови

	2019	2018
Потрошени суровини и материјали	1,415,930	1,314,923
Енергија	87,027	85,872
Резервни делови	34,353	37,130
	1,537,310	1,437,925

19 Трошоци за користи на вработените

	2019	2018
Бруто плати	344,929	318,770
Останати со закон утврдени надоместоци	11,349	23,089
	356,278	341,859

Останатите задолжителни надоместоци спрема вработените се однесуваат главно на надоместоците за регреси за годишен одмор, отпремнини при пензионирање, разни видови помош и сл.

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2019
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

20 Останати деловни трошоци

	2019	2018
Промоции, реклами и репрезентација	136,880	109,400
Транспортни и комуникациски услуги	38,399	37,779
Останати услуги од надворешни субјекти	55,290	72,842
Трошоци за службени патувања	19,155	20,514
Трошоци за одржување	17,164	16,832
Премии за осигурување	12,236	11,993
Донации	11,057	3,196
Отпис на залихи	4,522	6,572
Наемнини	4,405	7,227
Кусоци по попис	4,357	-
Неотпишана вред.на прод.недвиж.постр.и опрема (Бел. 5)	3,756	15,007
Банкарски и трошоци на платниот промет	3,436	5,331
Трошоци за саеми	3,008	2,823
Загуби поради оштетување и отпис на побарувања (Бел. 10)	325	3,956
Вредносно усогласување на нематеријални средства (Бел. 6)	-	270
Останати трошоци	8,027	2,271
	322,017	316,013

21 Финансиски приходи и расходи

	2019	2018
Приходи		
Приходи од камати	1,908	1,361
Позитивни курсни разлики	863	1,071
	2,771	2,432
Расходи		
Расходи по камати	(32,312)	(27,568)
Негативни курсни разлики	(759)	(439)
	(33,071)	(28,007)
Финансиски (расходи), нето	(30,300)	(25,575)

22 Данок на добивка

	2019	2018
Тековен данок	1,795	6,169
Одложен данок	-	-
	1,795	6,169

Усогласувањето на вкупниот данок на добивка според Извештајот за сеопфатнатата добивка за 2019 и 2018 е како што следи:

	2019	2018
Добивка пред оданочување	19,889	35,001
<i>Усогласување за:</i>		
Ефект од консолидациски елиминации	1,082	22,886
Неодбитни трошоци за даночни цели	47,199	43,736
Даночен кредит за реинвестирана добивка	(31,177)	(16,431)
Дивиденда остварена со учество во капиталот на друг даночен обврзник	(3,073)	(1,506)
Основа за оданочување	33,920	83,686
Даночна стапка	10%	10%
Тековен данок на добивка по стапка од 10%	3,392	8,369
Намалување на пресметан данок на добивка за дадена донација	(1,597)	(2,200)
Тековен данок на добивка	1,795	6,169
<i>Ефективна даночна стапка</i>	<i>9.03%</i>	<i>17.63%</i>

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2019
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

23 Заработувачка по акција

Заработувачката по акција (основна и разводнета) е пресметана по пат на делење на добивката која припаѓа на имателите на обични акции, со пондерираниот просечен број на обични акции во оптек во текот на годината.

	2019	2018
Заработувачка за имателите на обични акции	18,094	28,832
Пондериран просечен број на обични акции во оптек	75,711	75,755
Заработувачка по акција – осн. и развод.(денари по акција)	239	381

24 Неизвесни и превземени обврски

Договор за државна поддршка

Како што е претходно објавено во Белешката 13 погоре, на 22 октомври 2019 година, Матичното Друштво склучи договор со Владата на Република Северна Македонија за доделување на финансиска поддршка за реализирање на инвестициски проект и нови вработувања во периодот 2018 – 2022 година. Според договорните одредби, Матичното Друштво ќе добие државна помош во висина од 10% од инвестираните средства, кои треба да бидат најмалку во износ од 702,836,567 денари, најдоцна до 31 декември 2022, во максимален износ на државната помош од 1,000,000 Евра. Понатаму, Матичното Друштво се стекнува со право на исплата на државна помош, доколку реализира нови 113 вработувања за време на инвестицискиот проект и за нив исплаќа плата во висина од над 50% од минималната плата. Максималниот годишен износ на финансиска поддршка за нови вработувања може да изнесува максимум 4,400 Евра за едно ново вработување на годишно ниво.

Судски спорови

Со состојба на 31 декември 2019, нема судски постапки покренати против Групата (2018: нема). На датумот на овие финансиски извештаи, не се евидентирани било какви резервирања од потенцијални загуби по основ на судски спорови. Раководството на Матичното Друштво врши редовна анализа на можните ризици од идни загуби по овој основ.

Финансиски договорни обврски

- Согласно склучениот договор за кредит со Комерцијална Банка АД, Скопје, Матичното Друштво е должно, во текот на целиот период на отплата на долгот, да ги одржи следните соодветни финансиски показатели:
 - Показател на задолженост, кредити во однос на капиталот треба да биде во рамки на однос 2:1; остварениот показател за 2019 година е 1.20 : 1;
 - Показател на покриеност на сервисирање на долг, повисок од 1; остварениот показател за 2019 година е 2.35;
- Согласно склучениот договор за кредит со ПроКредит Банка АГ Германија, Матичното Друштво е должно, во текот на целиот период на отплата на долгот, да ги одржи следните соодветни финансиски показатели:
 - Степен на задолжување мерен како Нето финансиско задолжување/ЕБИТДА да не надминува вредност 7; остварениот показател за 2019 година е 7.50;
 - Процент на самофинансирачки капитал да не падне под 40%; остварениот показател за 2019 година е 40.13%;

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2019
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

3. Согласно склучениот договор за кредит со Шпаркасе Банка, Матичното Друштво е должно, во текот на целиот период на отплата на долгот, да ги одржи следните соодветни финансиски показатели:
- Износот на ЕБИТДА од финансиските извештаи да изнесува минимум 1,000,000 МКД; остварениот показател за 2019 година е 153,392 илјади денари;
 - Степен на задолжување мерен како вкупен долг/ЕБИТДА да се одржува на ниво од максимум 4 пати; остварениот показател за 2019 година е 9.46;
 - Финансиски коефициент на капиталот од финансиските извештаи да изнесува минимум 45%; остварениот показател за 2019 година е 40.13%;
 - Коефициент на покриеност на каматата да изнесува минимум 3 пати покриеност со ЕБИТДА; остварениот показател за 2019 година е 4.75;

Даночни обврски

Согласно измените во законот за данок на добивка во 2019 година и Правилникот за формата и содржината на извештајот за трансферни цени (Службен весник на РСМ бр. 59/2019), Матичното Друштво има обврска да изготви извештај за трансферни цени за 2019 година најдоцна до 30 септември 2020 година. До датумот на овој извештај, Матичното Друштво нема изготвено извештај за трансферни цени во согласност со законската регулатива. Матичното Друштво спроведува редовна проценка на потенцијалните даночни ефекти што се очекува да произлезат од новите барања за трансферни цени. Раководството на Матичното Друштво оценува дека таквите износи што можат да се појават нема да имаат никаков материјален ефект врз консолидираните финансиски извештаи и пријавените даноци.

Консолидираните финансиски извештаи и сметководствената евиденција на Групата подлежат на даночна контрола од страна на даночните власти во периодот од 5 години по поднесувањето на даночниот извештај за финансиската година и можат да произлезат дополнителни даноци и трошоци. Врз основа на проценката на Раководството на денот на овие консолидирани финансиски извештаи не се идентификувани услови за дополнителни потенцијални обврски по тој основ.

Капитални обврски

Не се евидентирани капитални обврски на денот на известување кои не се веќе признати во консолидираните финансиски извештаи.

Издадени гаранции

Во продолжение е прегледот на издадените гаранции од страна на Матичното Друштво со состојба на 31 декември 2019 година:

Банка – издавач	Во корист на	Износ	
		ЕУР	МКД
Комерцијална Банка АД, Скопје	ЈП Железници – Инфраструктура	-	70,000
Комерцијална Банка АД, Скопје	ЕЛС ОПШТИНА ПРИЛЕП	-	24,800
Комерцијална Банка АД, Скопје	WINER IN, Подгорица, Црна Гора	60,000	-
ABANKA D.D.	Pakirnica Tims DOO	12,000	-
UNICREDIT BANK D.D. Mostar BiH	Bare Commerce D.O.O., Citluk, BiH	90,000	-
RAIFFEISEN BANK D.D. BiH	Bare Commerce D.O.O., Citluk, BiH	50,000	-
		212,000	94,800

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2019
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

Заложени средства

Во продолжение е прегледот на заложениите средства дадени како обезбедување за позајмените средства со камата од финансиските институции, со состојба на 31 декември 2019 година (види исто Белешки 5 и 14):

Опис на имотот	Основ за издавање	Вид на хипотека	Примател	Износ	
				ЕУР	000 МКД
Фабрика 1					
1. Земјиште и Објект со погони и магацин за готов производ и суровини -КП 19479/1 - 10	Договор за залог ОДУ Бр. 299/18 од 27.06.2018	Недвижен имот	ПРОКРЕДИТ БАНКА - ГЕРМАНИЈА	4,000,000	245,942
2. Земјиште и Управна зграда со стар погон за чоколада - 19479/2 -1					
3. Земјиште и управна зграда- КП 19479/1-1					
4. Земјиште и Објект млин со погони и канцеларии - КП 19479/1-3	Договор за залог ОДУ Бр. 227/18 од 22.02.2018	Недвижен имот	ПРО-КРЕДИТ БАНКА	3,500,000	215,200
5. Земјиште и магацин за суровина КП 19479/1-11					
Фабрика 2					
6. ХАЛА 2 Земјиште и Објект со погони и магацини- КП 6043/1	Договор за залог ОДУ Бр. 299/18 од 27.06.2018	Недвижен имот	ПРОКРЕДИТ БАНКА - ГЕРМАНИЈА	4,000,000	245,942
Фабрика 3					
7. Земјиште и Објекти со погони, магацини и управна зграда КП 128/1, КП 218/7, КП 218/8 и КП 218/9	1. Договор за залог ОДУ Бр. 35/18 од 23.03.2018	Недвижен имот	Комерцијална Банка (прв ред)	5,300,000	325,874
	2. Договор за залог ОДУ Бр. 11/19 од 25.01.2019	Недвижен имот	НЛБ Тутунска Банка (втор ред)	3,000,000	184,457
8. Земјиште и Објект Ресторан КП 128/4	1. Договор за залог ОДУ Бр. 66/18 од 07.05.2018	Недвижен имот	Шпаркасе Банка (прв ред)	1,000,000	61,486
	2. Договор за залог ОДУ Бр.184/19 од 30.09.2019	Недвижен имот	Про-Кредит Банка (втор ред)	300,000	18,445
9. Земјиште- Градежно неизградено и магацин КП 197/5, КП 197/7, КП 200/10, КП 200/11, КП 205/2, КП 205/4, КП 205/5, КП 205/6, КП 205/7, КП 205/8, КП 205/9, КП 205/10,КП 205/11, КП 205/12, КП 205/13, КП 205/14, КП 205/17, КП 205/20	1. Договор за залог ОДУ Бр. 35/18 од 23.03.2018	Недвижен имот	Комерцијална Банка (прв ред)	5,300,000	325,874
	2. Договор за залог ОДУ Бр. 11/19 од 25.01.2019	Недвижен имот	НЛБ Тутунска Банка (втор ред)	3,000,000	184,457
Преставништво Скопје					
10. Земјиште и Објект-Магацин КП 5340/30	Договор за залог ОДУ Бр. 227/18 од 22.02.2018	Недвижен имот	ПРО-КРЕДИТ БАНКА	3,500,000	215,200
				32,900,000	2,022,877

Белешки кон консолидираните финансиски извештаи (продолжува)
Со состојба на и за годината што завршува на 31 декември 2019
(Сите износи се во илјади Денари, освен доколку не е поинаку наведено)

25 Известување по сегменти

Деловните активности на Групата се однесуваат на еден оперативен сегмент- производство и продажба на прехранбени производи. Групата остварува приходи од продажба на територијата на Република Северна Македонија и на странски пазари објавени во Белешката 16. Групата не обелоденува подетални информации поврзани со одделните географски сегменти.

26 Трансакции со поврзани субјекти

За потребите на овие консолидирани финансиски извештаи не се идентификувани поврзани страни со кои Групата има трансакции во нормалниот тек од деловното работење.

Клучен раководен кадар	2019	2018
Краткорочни надоместоци	36,052	34,111
Побарувања	66	241
Обврски	-	-

27 Настани по периодот на известување

По 31 декември 2019 година - датумот на известувањето, до денот на одобрувањето на овие консолидирани финансиски извештаи, нема настани кои би предизвикале корекција на истите. Следниве настани се материјално значајни за објавување во овие консолидирани финансиски извештаи:

1. На 23 март 2020 година, Матичното Друштво, пристапи кон склучување на договор за рамковен револвинг кредит-лимит со Комерцијална Банка АД Скопје, со кој Банката му одобрува на Матичното Друштво износ од 13.3 милиони Евра во времетраење до 15 март 2030 година. Кредитното задолжување е обезбедено со хипотека врз имотот (недвижен имот и опрема) на Матичното Друштво лоцирани во Прилеп и Штип, како и права на индустриска сопственост и трговски марки. Склучувањето на погоренаведениот договор како голема зделка согласно законската регулатива и актите на Матичното Друштво, е претходно одобрена од страна на Одборот на директори на Матичното Друштво.
2. Раководството на Групата е во тек на проценка на влијанието на појавата и ширењето на ЦОВИД – 19 врз неговите деловни активности. Раководството смета дека оваа новонастаната ситуација не предизвикува потреба од корекција на консолидираните финансиски извештаи со состојба на и за годината што заврши на 31 декември 2019. Понатаму, според проценките на Раководството, во последователниот период до датумот на издавањето на овие консолидирани финансиски извештаи, оваа ситуација нема материјално значајно влијание врз деловните активности и финансиската состојба на Групата. Сепак, поради големата неизвесност од идниот развој на ситуацијата со корона вирусот, на меѓународно и локално ниво, не е можно да се направат сигурни и точни проценки на потенцијалното идно влијание врз финансиската состојба и резултатите од деловните активности на Групата. Раководството на Групата внимателно ги разгледува тековните пакет мерки донесени од Владата. Раководството е посветено на превземање на сите неопходни мерки со цел амортизирање на потенцијално негативниот ефект од корона вирус ситуацијата и обезбедување континуирано деловно работење, преку внимателно планирање на својата ликвидност и приспособување кон новонастаната ситуација.

Прилози

Прилог 1 - Консолидирана Годишна сметка со состојба на и за годината
што завршува на 31 декември 2019

Прилог 2 - Консолидиран Годишен извештај за работењето со состојба
на и за годината што завршува на 31 декември 2019

Grant Thornton

www.grant-thornton.com.mk